Administratīvā apgabaltiesa
SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā
Rīgā 2024. gada 12. septembrī

Administratīvā apgabaltiesa šādā sastāvā: tiesnesis referents Kaspars Berķis, tiesneses Ilze Amona un Valda Zommere

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz likvidējamās akciju sabiedrības /Nosaukums A/ pieteikumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, ar kuru likvidējamajai AS /Nosaukums A/ tiktu atlīdzināti procesuālie izdevumi 12 041,67 *euro* apmērā, kas radušies kriminālprocesā Nr. 11270007920 un Nr. 11270006520, sakarā ar Valsts policijas apelācijas sūdzību par Administratīvās rajona tiesas 2024. gada 30. aprīļa spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Ar Valsts policijas Kurzemes reģiona pārvaldes Kriminālpolicijas biroja Ventspils reģionālās nodaļas 2020. gada 8. septembra lēmumu kriminālprocesā Nr. 11270007920 uzlikts arests fiziskās personas mantai, kas atrodas pie pieteicējas – likvidējamās AS /Nosaukums A/. Pieteicēja minēto lēmumu izpildīja un 2022. gada 24. augustā vērsās pie procesa virzītāja ar lūgumu atlīdzināt izdevumus, kas tai radušies šajā kriminālprocesā saistībā ar arestētās mantas glabāšanu.

Ar Valsts policijas Kurzemes reģiona pārvaldes Kriminālpolicijas biroja Ventspils reģionālās nodaļas inspektores 2022. gada 1. septembra lēmumu lūgums par izdevumu atlīdzināšanu tika noraidīts.

Arī kriminālprocesā Nr. 11270006520 ar Valsts policijas Kurzemes reģiona pārvaldes Kriminālpolicijas biroja Sevišķi smagu un sērijveida noziegumu apkarošanas nodaļas 2020. gada 11. augusta lēmumu uzlikts arests fiziskās personas mantai, kas atrodas pie pieteicējas. Pieteicēja minēto lēmumu izpildīja un 2022. gada 24. augustā vērsās pie procesa virzītāja ar lūgumu atlīdzināt izdevumus, kas tai radušies šajā kriminālprocesā saistībā ar arestētās mantas glabāšanu.

Ar Valsts policijas Kurzemes reģiona pārvaldes Kriminālpolicijas biroja Sevišķi smagu un sērijveida noziegumu apkarošanas nodaļas inspektores 2022. gada 6. septembra lēmumu arī šis lūgums par izdevumu atlīdzināšanu tika noraidīts.

Pieteicēja par minētajiem inspektoru 2022. gada 1. septembra un 2022. gada 6. septembra lēmumiem iesniedza sūdzību.

[2] Ar Valsts policijas Kurzemes reģiona pārvaldes Kriminālpolicijas biroja priekšnieka 2023. gada 11. jūlija lēmumu Nr. 20/14/1-KRPnos/22347 sūdzība tika noraidīta (turpmāk – pārsūdzētais lēmums). Lēmums pamatots ar turpmāk minētajiem argumentiem.

[2.1] Nav strīda, ka kriminālprocesa ietvaros ticis pieņemts lēmums par mantas arestu un ka kredītiestādei ir ticis uzdots šo lēmumu izpildīt. Vienlaikus izdevumi, kas kredītiestādei rodas tās komercprakses laikā, izpildot no Kriminālprocesa likuma izrietošu pienākumu, nav uzskatāmi par procesuāliem izdevumiem Kriminālprocesa likuma 367. panta izpratnē. Šādi izdevumi ir tiešā cēloņsakarībā ar bankas klienta rīcību, tādēļ kredītiestādei radušos izdevumu kompensēšana ir pieprasāma tieši no kredītiestādes klienta, nevis no valsts budžeta jeb sabiedrības līdzekļiem.

[2.2] Kredītiestādei, nodibinot attiecības ar klientu un pieņemot no tā noguldījumus, ir pienākums veikt padziļinātu klienta izpēti, lai iespējami pilnīgāk novērstu, ka kredītiestādes infrastruktūra tiek izmantota noziedzīgiem mērķiem vai ka kredītiestādē tiek veikti noguldījumi, kas pakļauti aresta riskam. Likumdevējs nav paredzējis, ka gadījumos, kad kredītiestādē konstatējama noziedzīgi iegūta manta vai noziegumā vainojamai personai piederoša manta, šādas mantas glabāšanas izmaksas vēlāk būtu sedzamas no valsts (sabiedrības) līdzekļiem.

[2.3] Līdz brīdim, kad lēmums par mantas arestu tiek atcelts, vai kad manta ar spēkā stājušos nolēmumu tiek atzīta par noziedzīgi iegūtu un konfiscēta vai atdota likumīgajam īpašniekam, kredītiestādes pienākums ir vienīgi pārtraukt izdevumu operācijas, tādējādi nodrošinot mantas saglabāšanu.

[3] Nepiekrītot minētajam lēmumam, pieteicēja vērsās Administratīvajā rajona tiesā ar pieteikumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu. Pieteikums pamatots ar turpmāk minētajiem argumentiem.

[3.1] Pieteicējai radušies izdevumi no valsts uzliktā pienākuma – glabāt arestēto mantu – izpildes. Proti, kriminālprocesā piemērotā aresta rezultātā pieteicēja ir bijusi spiesta nodalīt un atsevišķi no savas mantas glabāt arestētos naudas līdzekļus. Lai izpildītu uzdevumu, pieteicēja iegrāmatoja attiecīgos līdzekļus kā rezervētus iespējamai konfiskācijai, nodrošinot to pieejamību nekavējošai iespējamās konfiskācijas izpildei. Tādēļ radušies izdevumi ir tiešā cēloniskā saistībā ar valsts uzlikto pienākumu.

[3.2] Izdevumi radušies, jo pieteicējai bija pienākums veikt ikmēneša maksājumus Latvijas Bankai, kas tika aprēķināti, ņemot vērā mantas glabāšanas laikā spēkā esošo negatīvo gada likmi. Šie izdevumi ir kriminālprocesa ietvaros radušies procesuālie izdevumi, kas jāsedz no valsts līdzekļiem Ministru kabineta 2005. gada 4. oktobra noteikumu Nr. 754 „Noteikumi par kriminālprocesuālo izdevumu atlīdzināšanas kārtību un apmēru" (turpmāk – Noteikumi Nr. 754) noteiktajā kārtībā. Šo noteikumu 11. punkta mērķis ir atlīdzināt personai izdevumus, kas radušies kriminālprocesa rezultātā un tā segusi no saviem līdzekļiem.

[3.3] Likvidācijas stadijā esošai kredītiestādei ir pienākums nošķirt un atsevišķi no savas mantas glabāt tos naudas līdzekļus, kas nepieciešami kriminālprocesa ietvaros arestētu kreditoru prasījumu apmierināšanai. Tādējādi tiek nodrošināta iespējami noziedzīgi iegūtu finanšu līdzekļu izslēgšana no civiltiesiskās apgrozības. Tāpēc, līdzko kreditora prasījumam kriminālprocesa ietvaros tiek piemērots mantas arests, naudas līdzekļi, kas nepieciešami tā apmierināšanai, tiek izņemti no kredītiestādes mantas sastāva kā iespējami noziedzīgi iegūta manta un tiesisko seku ziņā ir pielīdzināmi kredītiestādes turējumā esošajai trešajām personām piederošajai mantai.

[3.4] Kriminālprocesā arestētā manta – kreditoru prasījumi (to apmierināšanai nepieciešamie naudas līdzekļi) – kā iespējami noziedzīgi iegūtā manta nevar tikt uzskatīta par „kredītiestādes mantu" Kredītiestāžu likuma 134. panta otrās daļas 3. punkta izpratnē, jo šāda manta nedrīkst atrasties civiltiesiskajā apgrozībā. Tāpat arī izdevumi, kas saistīti ar trešajām personām piederošu mantu glabāšanu, nav kredītiestādes likvidācijas izdevumi, kurus pienākums ir segt likvidējamai kredītiestādei.

[3.5] Pieteicēja ir aktīvi līdzdarbojusies, cenšoties atbrīvoties no pienākuma glabāt arestēto mantu, tādējādi izslēdzot tās līdzatbildību zaudējuma radīšanā. Proti, pieteicēja ir vairākkārt informējusi Valsts policiju un Ģenerālprokuratūru par to, ka arestētās mantas glabāšana rada pieteicējai izdevumus, kā arī lūgusi procesa virzītājus atbrīvot pieteicēju no arestētās mantas glabāšanas pienākuma.

[4] Ar pirmās instances tiesas spriedumu pieteicējas pieteikums tika apmierināts, pamatojoties uz turpmāk minētajiem argumentiem.

[4.1] Kriminālprocesa likuma 367. panta pirmā daļa uzskaita procesuālos izdevumus, kas var rasties kriminālprocesā. Šīs panta daļas 8. punkts paredz, ka procesuālie izdevumi ir arī citi izdevumi, kas radušies kriminālprocesā. Savukārt Kriminālprocesa likuma 368. panta pirmajā daļā noteikts, ka vispārīgi procesuālos izdevumus ar tiesas nolēmumu piedzen no notiesātajiem.

Vienlaikus persona, kura prasa izdevumu atlīdzināšanu, var nebūt kriminālprocesā aktīvi iesaistīta persona, proti, persona izpilda atsevišķu kriminālprocesa virzītāja uzdevumu, bet citādi tā nav iesaistīta kriminālprocesā.

Kriminālprocesa likuma 367. panta otrā daļa paredz, ka šā panta pirmajā daļā minētos procesuālos izdevumus var segt arī no valsts līdzekļiem. Minētā norma paredz arī to, ka šādi izdevumi var tikt segti Ministru kabineta noteiktajā apmērā un kārtībā.

Uz minētās normas pamata izdoti Noteikumi Nr. 754. Arī šo noteikumu 11. punktā paredzēts, ka citi izdevumi, kas radušies kriminālprocesā, tiek atlīdzināti. Turklāt normā konkretizēts, ka šādi „citi izdevumi" atlīdzināmi to faktiskajā apmērā. Tādējādi procesuālie izdevumi, kas rodas kriminālprocesa ietvaros, sākotnēji tiek segti no valsts līdzekļiem, bet, tiesai pieņemot nolēmumu, tie piedzenami no notiesātās personas valsts labā (*sal. sk. Senāta 2021. gada 24. marta lēmuma lietā Nr. SKK-215/2021, ECLI:LV:AT:2021:0324.11519001519.10.L, 8. punktu*).

Līdz ar to konstatējams, ka atšķiras lēmumu pieņemšanas un pārsūdzēšanas process gadījumā, ja tiek risināts jautājums par izdevumu, kuri radušies saistībā ar kriminālprocesu, atlīdzināšanu personām no valsts budžeta (procesu regulē Noteikumi Nr. 754), no gadījumiem, kad tiek pieņemts nolēmums par procesuālo izdevumu piedzīšanu no notiesātās personas (regulē Kriminālprocesa likums).

[4.2] Kriminālprocesa likuma 367. panta pirmā daļa un attiecīgi Noteikumu Nr. 754 11. punkts satur ģenerālklauzulu – citi izdevumi, kas ir radušies kriminālprocesā –, tāpēc, to piemērojot, tiesai jāvērtē, vai konkrētie izdevumi ir tādi, kas ietilpst šajā ģenerālklauzulā (*sal. sk. Senāta 2022. gada 29. decembra lēmuma lietā Nr. SKA-1100/2022, ECLI:LV:AT:2022:1229.SKA110022.4.L, 7. punktu*).

Senāts norādījis, ka tiesai šādu strīdu gadījumā ir jānoskaidro apstākļu kopums par to, vai ir bijis konkrēts procesa virzītāja lēmums (uzdevums personai), vai persona ir izpildījusi tai doto uzdevumu un vai tā rezultātā personai ir radušies izdevumi pieteikumā norādītajā apmērā (*sk. Senāta 2022. gada 15. decembra lēmuma lietā Nr. SKA-1096/2022, ECLI:LV:AT:2022:1215.SKA109622.4.L, 9. punktu*).

[4.3] Pieteicējai minētie izdevumi radušies, jo ar Eiropas Centrālās bankas 2018. gada 11. jūlija lēmumu pieteicējai anulēta izsniegtā kredītiestādes licence. Tā rezultātā pieteicēja zaudēja tiesības sniegt Kredītiestāžu likumā minētos licencētos finanšu pakalpojumus, tostarp arī arestētās mantas kā noguldījuma (Kredītiestāžu likuma izpratnē) glabāšanu pieteicējas atvērtajā kontā (pēc kredītiestādes licences anulēšanas pieteicēja vairs nenodrošināja kreditoru noguldījumu apkalpošanu).

Saskaņā ar Kredītiestāžu likuma 139.[8] pantu kredītiestādes likvidators ir tiesīgs turēt likvidējamās kredītiestādes naudas līdzekļus, tai skaitā likvidācijas procesā atgūtos naudas līdzekļus, likvidējamās kredītiestādes *euro* kontā Latvijas Bankā saskaņā ar Latvijas Bankas kontu apkalpošanas nosacījumiem, kas paredzēti kontu apkalpošanas līgumā, kuru likvidējamā kredītiestāde noslēgusi ar Latvijas Banku. Arestēto naudas līdzekļu uzglabāšanas izmaksas Latvijas Bankā tiek noteiktas atbilstoši Eiropas Centrālās bankas 2019. gada 9. aprīļa Pamatnostādnes (ES) 2019/671 par nacionālo centrālo banku iekšzemes aktīvu un pasīvu pārvaldības operācijām 4. pantam, kas paredz vienādus nosacījumus Eirosistēmā ietilpstošas nacionālās bankas (NCB) nemonetārās politikas operācijām, kā arī piemērojamajām līdzekļu glabāšanas likmēm depozītiem. Tātad likumdevējs ir noteicis likvidējamai kredītiestādei tiesības naudas līdzekļus glabāt likvidējamās kredītiestādes euro kontā Latvijas Bankā un noteicis samaksu par šo pakalpojumu saskaņā ar Latvijas Bankas kontu apkalpošanas nosacījumiem.

[4.4] Starp pieteicēju un Latvijas Banku 2020. gada 6. jūlijā noslēgts līgums Nr. LB-07/2020/172 „Par norēķinu konta apkalpošanu". Saskaņā ar minētā līguma 1. un 11. punktu Latvijas Banka par norēķinu konta atlikumu nemaksā pieteicējai atlīdzību, bet, ja Eiropas Centrālās bankas Padomes noteiktā noguldījumu iespējas procentu likme ir mazāka par 0 %, piemēro Eiropas Centrālās bankas Padomes noteikto noguldījumu iespējas procentu likmi. Procentu likme, kas mazāka par 0 % (negatīva procentu likme), ietver pienākumu maksāt procentu maksu Latvijas Bankai.

Laika posmā no 2019. gada 18. septembra līdz 2022. gada 27. jūlijam Eiropas Centrālās bankas Padomes noteiktā noguldījumu iespējas procentu likme bija – 0,5 %. Pieteicēja veikusi attiecīgu zaudējumu aprēķinu, un Valsts policija nav apšaubījusi pieteicējas norādīto aprēķina apmēru, izmantojot pieteikumā norādīto aprēķina kārtību.

Tātad izdevumi 12 041,67 *euro* apmērā, kas pieteicējai radās saistībā ar kriminālprocesos Nr. 11270007920 un Nr. 11270006520 noteikto pienākumu pieteicējai glabāt arestēto mantu, ir tiešā cēloņsakarībā ar procesa virzītāju kriminālprocesos Nr. 11270007920 un Nr. 11270006520 pieņemtajiem lēmumiem par mantas arestu.

[4.5] Kopš 2018. gada publiski zināms, ka pieteicēja vairs nav tiesīga sniegt kredītiestādes pakalpojumus. Ievērojot minēto, atbildētāja varēja izvērtēt to, vai ir pareizi noteikts lēmuma izpildes subjekts. Tā kā izpilde tika noteikta tieši pieteicējai, tad atbilstoša ir arī pieteicējas rīcība, šim uzdevumam pakļaujoties. Tā kā pieteicējai tika anulēta kredītiestādes licence, tad attiecīgi tā 2020. gada 6. jūlijā noslēdza līgumu ar Latvijas Banku par norēķinu konta apkalpošanu. Savukārt procesa virzītāju lēmumi par mantas arestu kriminālprocesos pieņemti, esot spēkā minētajam līgumam.

Līdz ar to nav pamatoti Valsts policijas argumenti, ka pieteicēja pati ir vainojama pie tā, ka tai radušies izdevumi, jo tās komercdarbības sekas bija licences zaudēšana un nespēja patstāvīgi veikt arestētās mantas glabāšanu. Procesuālo izdevumu rašanās pamatā šajā gadījumā ir tieši procesa virzītāju lēmumi kriminālprocesos.

[4.6] Valsts policija uzskata, ka izdevumi, kas pieteicējai radušies par arestētās mantas glabāšanu, ir uzskatāmi par likvidācijas izdevumiem, un šie izdevumi ir jāuzņemas pieteicējai. Ģenerālklauzulā „citi izdevumi" nevarot haotiski iekļaut jebkuru mantiski novērtējamu pamatumu. Savukārt pieteicēja šādam uzskatam nepiekrīt.

Kriminālprocesa gaitā var rasties arī citi, likumā tieši neminēti izdevumi. Šādi „citi izdevumi" citstarp var būt arī izdevumi, kas saistīti ar arestētās mantas glabāšanu (*sal. sk. Kūtris G. 367. panta komentārs. Grām.: Kriminālprocesa likuma komentāri. A daļa. Strada-Rozenberga K. (zin. red.) Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2019, 1012. lpp.*).

Kredītiestāžu likuma 134. panta pirmā daļa noteic, ka kredītiestādes likvidācijas izdevumus sedz likvidējamā kredītiestāde, bet otrās daļas 3. punkts paredz, ka likvidācijas izdevumos tiek iekļauti nepieciešamie izdevumi likvidējamās kredītiestādes mantas uzturēšanai un nepieciešamo darba telpu uzturēšanai likvidācijas laikā. Tātad, vispārīgi izdevumi, kas rodas likvidējamai kredītiestādei saistībā ar tās mantas glabāšanu, var būt likvidācijas izdevumi. Taču tiesas vērtējumā naudas līdzekļus, ko pieteicēja glabājusi saskaņā ar tai dotu uzdevumu kriminālprocesā, nav pamata atzīt par tādu

kredītiestādes mantu, kuras glabāšanas izdevumi atzīstami par likvidācijas izdevumiem.

[4.7] Kriminālprocesa likuma 365. panta ceturtā daļa paredz, ka naudas noguldījumi, finanšu instrumenti un kapitāla daļas (akcijas), kas glabājas kredītiestādēs vai ieguldījumu brokeru sabiedrībās, netiek izņemtas, bet pēc lēmuma saņemšanas par aresta uzlikšanu mantai ar tām tiek pārtrauktas izdevumu operācijas. No šīs normas neizriet, ka ar aresta uzlikšanu naudas noguldījumi mainītu īpašnieku.

Tādējādi lēmums par mantas arestu aizliedz kredītiestādei veikt darbības, kas izmaina arestētās mantas apjomu – naudas līdzekļiem, kas ekvivalenti trešo personu mantai, kas arestēta ar kriminālprocesā pieņemtu lēmumu, ir jābūt nemainīgā apjomā un pieteicējas rīcībā, lai tā jebkurā brīdī varētu veikt maksājumu saskaņā ar procesa virzītāja norādēm. Līdz ar to, neskatoties uz Kredītiestāžu likuma 139.[8] pantā noteikto likvidatora kompetenci, viņa rīcībai ir jāpakļaujas kriminālprocesā pieņemto lēmumu norādēm.

Tā kā konkrētajā situācijā bija spēkā lēmumi kriminālprocesā, kas identificēja naudas līdzekļus konkrētā apjomā, nosakot pienākumu tos glabāt, tad attiecīgā ierobežojuma sekas ir pamats atzīt šos glabāšanas izdevumus par kriminālprocesa izdevumiem. Pieņēmumiem, vai tie būtu likvidācijas izdevumi arī tad, ja šādu lēmumu nebūtu, nav pamata, jo lēmumu pieņemšana kriminālprocesā ir neapstrīdams fakts. Tātad ir konstatējama tieša cēloņsakarība starp procesuālajiem izdevumiem un kriminālprocesā pieņemtajiem lēmumiem par aresta uzlikšanu trešo personu mantai.

[5] Valsts policija par pirmās instances tiesas spriedumu iesniedza apelācijas sūdzību, norādot turpmāk minēto.

[5.1] Pirms kriminālprocesā tika pieņemti lēmumi par aresta uzlikšanu mantai, pieteicēja uzņēmās līgumsaistības apmaksāt negatīvās procentu likmes, ko apliecina 2018. gada 18. jūlijā noslēgtā līguma par naudas līdzekļu pagaidu glabāšanu (līgums Nr. LB-07/2018/332) 5. punkts un 2020. gada 6. jūlijā noslēgtā līguma 11.1. apakšpunkts (līgums Nr. LB-07/2020/172). Citiem vārdiem sakot, pieteicējas bankas kontiem arī pirms aresta uzlikšanas attiecīgajai mantai Latvijas Banka piemēroja negatīvās procentu likmes, ko pieteicēja apmaksāja, uzskatot to par kredītiestādes likvidācijas izdevumiem. Taču ar brīdi, kad valsts attiecīgajai mantas daļai uzlika arestu, pieteicēja negatīvās procentu likmes maksājumus, kas tik un tā bija jāmaksā pieteicējai līdz 2022. gada 27. jūlijam (brīdis, kad Latvijas banka vairs nepiemēroja negatīvo procentu likmi), pārvērta par procesuālajiem izdevumiem, lai gan maksājumu pamats un apjoms palika nemainīgs. Valsts policijas ieskatā iepriekš minētie fakti liecina, ka pieteicējas uzrādītie izdevumi cēloniski ir saistīti ar faktu, ka pieteicējai 2018. gada 11. jūlijā tika anulēta izsniegtā kredītiestādes licence, un pieteicēja noslēdza naudas līdzekļu pagaidu glabāšanas līgumu ar Latvijas Banku, kas radīja izdevumus.

[5.2] No lietas apstākļiem izriet, ka visa pieteicējas manta, nevis tikai kriminālprocesā Nr. 11270007920 un Nr. 11270006520 arestētā manta, tika glabāta pieteicējas kontā Latvijas Bankā saskaņā ar noslēgto līgumu, ievērojot Kredītiestāžu likuma 139.[8] panta regulējumu.

Pieteicējas likvidatori var darboties tikai Kredītiestāžu likuma IX nodaļas noteiktajos ietvaros. Tādējādi jebkurai likvidatora rīcībai, arī izpildot saistošo kriminālprocesuālo lēmumu, ir jāatbilst Kredītiestāžu likuma IX nodaļas regulējumam, jo minētās tiesību normas primāri noteic likvidatora tiesības un pienākumus likvidācijas procesa laikā.

Kredītiestāžu likuma 139.[8] panta ieviešanas laiks, iemesli un likumprojekta grozījumu darba materiāli, Valsts policijas ieskatā, būtiski ietekmē izskatāmo gadījumu, jo būtībā pieteicējas līgumsaistības saistību tiesību jomā, kas nodibinātās ar 2018. gada 18. jūlija līgumu, transformējās Kredītiestāžu likuma 139.[8] panta regulējumā. Minētā regulējuma izstrādes apsvērumi pašsaprotami apliecina, ka pieteicējas uzrādītie izdevumi atrodas tiešā cēloņsakarībā ar pieteicējas likvidācijas procesu un ir atzīstami par kredītiestādes likvidācijas izdevumiem, jo nepastarpināti ir saistīti ar faktu, ka pieteicējai 2018. gada 11. jūlijā tika anulēta izsniegtā kredītiestādes licence, un pieteicēja noslēdza naudas līdzekļu pagaidu glabāšanas līgumu ar Latvijas Banku, kas radīja izdevumus.

[5.3] Valsts policijas ieskatā arestētie naudas līdzekļi sprieduma motīvu daļā netīši tika atzīti par "kredītiestādes mantu".

Saskaņā ar Kredītiestāžu likuma 134. panta pirmo daļu, kredītiestādes likvidācijas izdevumus sedz likvidējamā kredītiestāde, bet atbilstoši minētā panta otrās daļas 3. punktam pie likvidācijas izdevumiem pieskaitāmi arī nepieciešami izdevumi kredītiestādes mantas uzturēšanai. To atzīst arī pieteicēja, norādot pieteikumā, ka kredītiestādes rīcībā esošie naudas līdzekļi, ko tā saņēmusi noguldījumā, ir uzskatāmi par kredītiestādes mantu, un attiecīgi, "izdevumi, kas saistīti ar bezskaidras naudas glabāšanu būs atzīstami par kredītiestādes likvidācijas izdevumiem, kas jāsedz pašai kredītiestādei".

[5.4] Valsts policijas ieskatā tiesai, izskatot lietu un pārbaudot cēloņsakarības esību starp pieteicējas izdevumiem un kriminālprocesā pieņemtajiem lēmumiem, bija jāizslēdz no turpmākās vērtēšanas tās darbības, kurām ar negatīvajām sekām nav saistības. Proti, ja bez konkrētā apstākļa nebūtu iestājušās sekas, tad šis apstāklis arī tiek uzskatīts par cēloni.

[5.5] Tiesa pārsniedza lietas izskatīšanas robežas. Sprieduma rezolūtīvā daļa neatbilst pieteikuma priekšmetam. Sprieduma rezolutīvajā daļā kļūdaini noteikts subjekts, kuram ar tiesas spriedumu varētu tikt uzlikts pienākums atlīdzināt pieteicējas uzrādītos izdevumus.

Tiesa sprieduma ievaddaļā skaidri nodefinēja atbildētāju – Latvijas Republiku, atbildētājas pusē pieaicināto iestādi – Valsts policiju, un pieteikuma priekšmetu – labvēlīga administratīvā akta izdošana. Taču, izspriežot konkrēto prasījumu, tiesa lēma par tādu prasījumu, kas pieteikumā vispār netika pieteikts. Proti, pieteikumā netika lūgts ar tiesas spriedumu piedzīt pieteicējas uzrādītos izdevumus.

[6] Pieteicēja paskaidroja, ka uzskata Valsts policijas apelācijas sūdzību par nepamatotu un lūdza to noraidīt.

Motīvu daļa

[7] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 307. panta ceturto daļu, ja tiesa, izskatot lietu, atzīst, ka zemākās instances tiesas spriedumā ietvertais pamatojums ir pareizs un pilnībā pietiekams, tā sprieduma motīvu daļā var norādīt, ka pievienojas zemākās instances tiesas sprieduma motivācijai. Šādā gadījumā šā likuma 251. panta piektajā daļā noteiktos apsvērumus sprieduma motīvu daļā var nenorādīt.

Administratīvā apgabaltiesa, izskatījusi lietu pēc būtības, pārbaudījusi un novērtējusi lietā iesniegtos pierādījumus, kā arī izvērtējusi apelācijas sūdzībā minētos argumentus, secina, ka pirmās instances tiesas spriedumā ietvertais pamatojums ir pareizs un pilnībā pietiekams, tādēļ apgabaltiesa pievienojas pirmās instances spriedumā izteiktajai motivācijai un atkārtoti to nenorāda. Attiecībā par apelācijas sūdzībā ietvertajiem argumentiem apgabaltiesa papildus norāda turpmāk minēto.

[8] Kā apgabaltiesa jau norādīja 2024. gada 10. jūlija spriedumā lietā Nr. A420274922, kurā risināts līdzīgs strīds par procesuālo izdevumam atlīdzināšanu, pamatots ir atbildētāja viedoklis, ka pieteicējas izdevumu apmērs par arestētās mantas glabāšanu ir zināmā mērā saistīts ar pašlikvidācijas procesu. Proti, pieteicēja 2018. gada 26. februārī uzsāka pašlikvidācijas procesu un 2018. gada 11. jūlijā tai tika anulēta izsniegtā kredītiestādes licence. Minēto procesu rezultātā pieteicēja zaudēja tiesības sniegt Kredītiestāžu likumā noteiktos finanšu pakalpojumus, tai skaitā tiesības piedalīties kredītiestāžu darbības nodrošināšanai nepieciešamajās maksājumu sistēmās. Līdz ar to pieteicējas kā kredītiestādes infrastruktūra – organizēta norēķinu kontu sistēma – pārstāja eksistēt un nebija izmantojama.

No minētā savukārt izriet, ka pieteicējai, lai nodrošinātu procesa virzītāja uzdevumu, bija jānodrošina šo naudas līdzekļu glabāšana citā

kredītiestādē un neizbēgami arī jāsedz naudas glabāšanas izdevumi. Turklāt šie apstākļi bija zināmi gan Valsts policijai, gan procesa virzītājam, jau nosūtot pieteicējai izpildei kriminālprocesā pieņemtos lēmumus par aresta uzlikšanu mantai.

[9] Konkrētajā gadījumā nav nozīmes Valsts policijas viedoklim, ka arestētā nauda būtu uzskatāma par pieteicējas kā kredītiestādes mantu, jo tieši kriminālprocesa ietvaros pieteicējai uzdotais pienākums glabāt arestētos naudas līdzekļus cēloņsakarīgi tai radīja strīdus izdevumus par arestētās naudas glabāšanu.

Kriminālprocesa likuma 367. panta pirmās daļas 8. punkts noteic, ka procesuālie izdevumi ir arī citi izdevumi, kas radušies kriminālprocesā. Ar jēdzienu „*citi izdevumi, kas radušies kriminālprocesā*" ir saprotami tostarp tādi izdevumi, kas saistīti ar kriminālprocesa ietvaros arestētās mantas glabāšanu (*sk. Kūtris G. Kriminālprocesa likuma 367. panta komentārs. Grām.: Kriminālprocesa likuma komentāri. A daļa. Zinātniska monogrāfija prof. Kristīnes Stradas-Rozenbergas zinātniskā redakcijā. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2019, 1012. lpp.*).

Minētā panta otrā daļa noteic, ka šā panta pirmajā daļā minētos procesuālos izdevumus sedz no valsts līdzekļiem Ministru kabineta noteiktajā apmērā un kārtībā. Noteikumu Nr. 754 3. punkts paredz, ka procesuālos izdevumus atlīdzina izmeklēšanas iestāde no valsts budžetā šim mērķim paredzētajiem līdzekļiem. Savukārt minēto noteikumu 11. punkts paredz, ka citus izdevumus, kas radušies kriminālprocesā, atlīdzina to faktiskajā apmērā.

Lietā nav strīda, ka pieteicējas prasītie 12 041,67 *euro* ir faktiskie izdevumi, kas tai radušies, glabājot Valsts policijas arestēto naudu kriminālprocesā Nr. 11270007920 un Nr. 11270006520. Līdz ar to nav šaubu, ka Valsts policijai kā izmeklēšanas iestādei ir arī pienākums atlīdzināt pieteicējai minētos procesuālos izdevumus, kas tai radušies, izpildot kriminālprocesā pieņemtos lēmumus par aresta uzlikšanu mantai.

[10] Apgabaltiesas ieskatā, konkrētajos apstākļos procesa virzītājam bija pienākums īpaši rūpīgi apsvērt jautājumu par to, kam nodot glabāšanai arestētos naudas līdzekļus.

Kriminālprocesa likuma 361.[1] panta pirmā daļa paredz, ka aresta izpildi var uzdot veikt, nosūtot lēmuma izrakstu gan Valsts policijai (1. punkts), gan kredītiestādei vai ieguldījumu brokeru sabiedrībai, kurā glabājas arestētie naudas noguldījumi, finanšu instrumenti un kapitāla daļas (akcijas), - lai ar tiem tiktu pārtrauktas izdevumu operācijas (4. punkts). Savukārt Kriminālprocesa likuma 365. panta ceturtā daļa noteic, ka naudas noguldījumi, finanšu instrumenti un kapitāla daļas (akcijas), kas glabājas kredītiestādēs vai ieguldījumu brokeru sabiedrībās, netiek izņemtas, bet pēc lēmuma saņemšanas par aresta uzlikšanu mantai ar tām tiek pārtrauktas izdevumu operācijas.

Konkrētajos apstākļos, ņemot vērā uzsākto pieteicējas likvidācijas procesu, faktiski nebija iespējams nodrošināt Kriminālprocesa likuma 361.[1] un 365. pantā noteikto darbību izpildi, proti pārtraukt izdevumu operācijas, jo vairs neeksistēja pieteicējas kā kredītiestādes organizēta norēķinu kontu sistēma. Līdz ar to Valsts policijai bija pienākums apsvērt arī citas arestētās naudas glabāšanas iespējas. Piemēram, Ministru kabineta 2011. gada 27. decembra noteikumu Nr. 1025 „Noteikumi par rīcību ar lietiskajiem pierādījumiem un arestēto mantu" 62. punkts kopsakarā ar 7.2. apakšpunktu paredz, ka arestēto naudu, kura nav jāsaglabā konkrētajās naudas zīmēs, ieskaita un glabā Ģenerālprokuratūras vai attiecīgās izmeklēšanas iestādes deponēto līdzekļu kontā Valsts kasē. Taču, neskatoties uz minētajiem apstākļiem, procesa virzītājs uzlika pienākumu glabāt arestētos naudas līdzekļus pieteicējai.

[11] Nav pamatots arī apelācijas sūdzības arguments, ka pirmās instances tiesas sprieduma rezolutīvā daļa neatbilst pieteikuma priekšmetam un ir kļūdaini noteikts subjekts, kuram var tikt uzdots pienākums atlīdzināt zaudējumus.

Prasījuma priekšmets lietā ir labvēlīga administratīvā akta izdošanu, ar kuru pieteicējai tiktu atlīdzināti procesuālie izdevumi 12 041,67 *euro*. Atbildētāja šajā lietā ir Latvijas Republika. Savukārt saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 34. panta otro daļu atbildētāja pusē pieaicina iestādi, no kuras pieteicējs prasa attiecīgu rīcību, kas konkrētajā gadījumā ir Valsts policija.

Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 254. panta pirmo daļu, ja pieteikumu par administratīvā akta izdošanu tiesa atzīst par pamatotu, tā uzdod iestādei izdot attiecīgu administratīvo aktu. Savukārt saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 254. panta otro daļu tiesa spriedumā nosaka administratīvā akta saturu un izdošanas termiņu, ja iestādei vairs nav jāizdara lietderības apsvērumi.

No šīs tiesību normas ir secināms, ka tiesa uzliek pienākumu konkrētai iestādei izdot attiecīgu administratīvo aktu par izdevumu segšanu. Šajā lietā Latvijas Republikas pusē ir pieaicināta Valsts policija. Līdz ar to arī sprieduma rezolutīvajā daļā tiesa uzdod tieši Valsts policijai izdot konkrēta satura administratīvo aktu.

Savukārt saskaņā ar Ministru kabineta 2013. gada 12. februāra noteikumu Nr. 85 „Kārtība, kādā administratīvajā lietā iemaksā, atmaksā un atlīdzina valsts nodevu un iemaksā un atmaksā drošības naudu" 13. punktu valsts nodevu atlīdzina mēneša laikā pēc pieteicēja iesnieguma saņemšanas iestādē Administratīvā procesa likuma 126. pantā minētajos gadījumos no tās iestādes budžeta līdzekļiem, kura attiecīgajā administratīvajā lietā bijusi pieaicināta atbildētāja pusē.

Ņemot vērā, ka pieteicējas pieteikums ir pilnībā apmierināms, tad no Latvijas Republikas par labu pieteicējai piespriežama tās samaksātā valsts nodeva 30 *euro*, atlīdzinot to no Valsts policijas budžeta līdzekļiem.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 126. panta pirmo daļu 307., 309. pantu un 329. panta pirmo daļu, Administratīvā apgabaltiesa

nosprieda

apmierināt likvidējamās AS /Nosaukums A/ pieteikumu;

uzlikt pienākumu Valsts policijai viena mēneša laikā no sprieduma spēkā stāšanās atlīdzināt likvidējamajai AS /Nosaukums A/ procesuālos izdevumus 12 041,67 *euro*, kas radušies kriminālprocesā Nr. 11270007920 un Nr. 11270006520 saistībā ar arestētās mantas glabāšanu;

piespriest no Latvijas Republikas par labu likvidējamajai AS /Nosaukums A/ tās samaksāto valsts nodevu 30 *euro* apmērā, atlīdzinot to no Valsts policijas budžeta līdzekļiem.

Spriedumu var pārsūdzēt Senāta Administratīvo lietu departamentā viena mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, iesniedzot kasācijas sūdzību Administratīvajā apgabaltiesā.

Tiesnesis
K. Berķis

Tiesnese
I. Amona

Tiesnese
V. Zommere